

de la bolke
Hans Schmeets.

Index 2004
Maant

28-32 7467
ISSN 1380 74
(Publieken CBS)

Nieuwe technologie heeft weinig gevolgen voor leefsituatie Zijn internetters eenzaam?

Medio 2000 hebben zeven van de tien personen een computer thuis, vier van de tien hebben een aansluiting op het internet. Worden zij daardoor gelukkiger of slaat de eenzaamheid toe?

Naarmate men jonger en gezonder is, het inkomen hoger is en men meer technische apparaten heeft, beschouwt men zich vaker een gelukkig mens. Vooral de gezondheidstoestand blijkt voor het geluk bepalend te zijn, op afstand gevolgd door het te besteden inkomen.

Niet alleen sorteren al deze kenmerken effect op het ervaren geluk, ook neemt de kans toe dat men over een toegang tot het internet beschikt. Personen die toegang tot het internet hebben, lijken dan ook door de bank genomen gelukkiger dan degenen die niet kunnen *surfen* of *e-mailen*. Van degenen die thuis over een verbinding met het net beschikken, noemt 26 procent zich-zelf erg gelukkig en slechts een procent is niet zo gelukkig. Van de groep die thuis geen toegang tot het internet heeft, is slechts 19 procent zeer gelukkig. Tevens is met drie procent een beduidend groter deel van de niet-internetters niet zo gelukkig of zelfs ongelukkig.

Gezondheid en geld belangrijker

Maar dat verschil hangt vooral af van andere zaken: het huishoudeninkomen, leeftijd, de aanwezigheid van technische apparaten in het huishouden en de gezondheid. Wordt daarvoor

gecorrigeerd, dan verdwijnen de oorspronkelijke verschillen in het ervaren geluk. Of men zich op de elektronische snelweg kan begeven, geeft dus geen extra impuls aan het geluk van de mens. Daarbij maakt het bovendien niet uit of men het internet gebruikt om te e-mailen, te surfen over het net, het downloaden van software, het elektronisch winkelen of voor andere activiteiten.

De tweedeling in de maatschappij, tussen personen die wel en die geen toegang hebben tot de digitale snelweg, heeft dus hoegenaamd geen gevolgen voor gevoelens van geluk. Ook blijken met het surfen over het web, het e-mailen en andere internetactiviteiten de persoonlijke contacten niet in het gedrang te komen. Sterker, de frequentie van de contacten met vrienden en kennissen is iets groter indien men thuis de mogelijkheid heeft om zich in het elektronische verkeer te mengen.

Voor het aantal contacten met burens maakt het niet zoveel uit of men een computer heeft die aangesloten is op het net of niet, terwijl de familiale contacten frequenter worden onderhouden door personen die niet over internet beschikken. Al met al blijkt de intrede van de nieuwe technologie (vooralsnog) weinig gevolgen te hebben voor de leefsituatie.

Het gebruik van internet maakt mensen niet eenzaam of minder gelukkig.

RSI kan leiden tot ziekteverzuim en soms tot volledige arbeidsongeschiktheid. De klachten ontstaan onder meer door langdurig in eenzelfde houding werken zoals bij beeldschermwerk (muisarm) en veelvuldig herhaalde bewegingen zoals bij assemblagewerk en inpakarbeid.

Veel RSI in de bouwnijverheid

Studies hebben uitgewezen dat RSI vooral geconcentreerd is onder metselaars, timmerlieden, vleesverwerkers, inpakkers, textielarbeiders, machinebankwerkers en metaalbewerkers. De verhoudingsgewijs hoge percentages RSI in de bedrijfstakken bouwnijverheid en industrie ondersteunen deze bevindingen. In de bedrijfstakken gezondheids- en welzijnzorg, overheid en onderwijs komt RSI minder voor. Ruim een kwart van de mensen met werk op een elementair of lager beroepsniveau heeft RSI-klachten. Hoe hoger het beroepsniveau, hoe minder mensen met RSI. Het laagst was in 1999 het percentage RSI in de wetenschappelijke beroepen (13 procent). De RSI-klachten leiden vaak tot ziekteverzuim. Het hoogst is het ziekteverzuim in de bouwnijverheid en de industrie, te weten acht procent en vijf procent. Anders ligt de relatie tussen ziekteverzuim door RSI en het beroepsniveau. Heeft in 1999 in de elementaire beroepen een op de elf werkenden het werk vanwege RSI verzuimd, in de wetenschappelijke beroepen gaat het slechts om een op de honderd werkenden.

Risicofactoren

Als risicofactoren van RSI worden doorgaans verschillende vormen van lichamelijke werkbelasting genoemd, maar er zijn ook wel eens verbanden met vormen van werkstress geconstateerd. Uit een analyse waarbij de risicofactoren gezamenlijk aan RSI zijn gerelateerd blijkt dat personen die regelmatig dezelfde bewegingen maken, langdurig met het bovenlichaam in dezelfde houding werken, veel kracht zetten en regelmatig in een ongemakkelijke houding werken tweemaal zoveel kans hebben op RSI dan personen die dit niet doen. Verder hebben vrouwen een ander-

Ziekteverzuim door RSI, 1999

RSI-klachten

De gegevens zijn afkomstig van het *Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS) 1997-1999*. In dit onderzoek worden jaarlijks aan ongeveer vierduizend personen in de werkzame beroepsbevolking vragen gesteld over gezondheid en arbeidsomstandigheden. Aan de werkenden wordt onder meer gevraagd of ze in het afgelopen jaar werkgebonden pijnklachten in de rug, nek, schouders, handen en armen hebben gehad. Ook wordt gevraagd naar rugklachten. Door de personen met rugklachten af te zonderen van de personen met klachten in rug, nek, schouders, handen en armen wordt een schatter verkregen van het percentage personen met RSI-klachten.

Omdat de cijfers gebaseerd zijn op steekproefonderzoek hebben ze een onnauwkeurigheidsmarge. Duidelijke trends in het optreden van RSI-klachten worden pas zichtbaar als er gegevens over een langere periode beschikbaar zijn.

halfmaal grotere kans op RSI dan mannen. Ook lange werktijden vormen een risico. Personen die 35 uur of meer werken hebben een 1,25-maal zo grote kans op RSI dan personen die minder dan 35 uur per week werken. Beperkte zeggenschap over het werk, weinig ontplooiingsmogelijkheden, hoge werkdruk en een slechte werksfeer zijn niet gerelateerd aan RSI. Binnen de bouwnijverheid zijn vooral het repeterende werk met armen of handen en het werken met trillende apparatuur gerelateerd aan RSI, in de industrie is alleen het repeterende werk een risicofactor. Het zijn de meest voorkomende vormen van werkbelasting in deze bedrijfstakken. In de bouwnijverheid werken verhoudingsgewijs veel mensen die regelmatig dezelfde bewegingen maken (57 procent) en gebruik maken van trillende apparaten (40 procent). Bij de industrie zijn de repeterende bewegingen de meest voorkomende vorm van werkbelasting (49 procent).

Anita Botterweck

Weinig eenzaamheid

Eenzaamheid blijkt geen wijdverbreid fenomeen. Zo geeft drie procent van de 15-plussers aan dat zij zich van anderen geïsoleerd voelen, 94 procent kan bij andere mensen terecht en 87 procent vindt dat er mensen zijn die hen echt begrijpen. Voorts vinden zeven van de tien personen dat ze deel uitmaken van een groep vrienden.

Naarmate men ouder en ongezonder is, een lagere opleiding heeft voltooid, en over minder inkomen en technische apparatuur beschikt, neemt de kans toe dat men zich eenzaam voelt. Het maakt daarbij niet zoveel uit of zij thuis over internet kunnen beschikken of niet.

Veranderende samenleving?

De verwachting is dat het gebruik van het internet de samenleving sterk zal veranderen. In de eerste helft van 1998 was 15 % van de bevolking via de computer thuis aangesloten op het internet, aan het einde van 1999 is dit gestegen naar 34 procent. Voorlopige cijfers duiden op de toegang tot de digitale

media van 41 procent van de personen in juni 2000.

Invulling van de vrije tijd verschilt indien men zich in het internet kan mengen. Dit heeft echter geen gevolgen voor de tevredenheid over het vrijetijdsgedrag: indien men over internet beschikt is men niet meer of minder content over invulling van de vrije tijd.

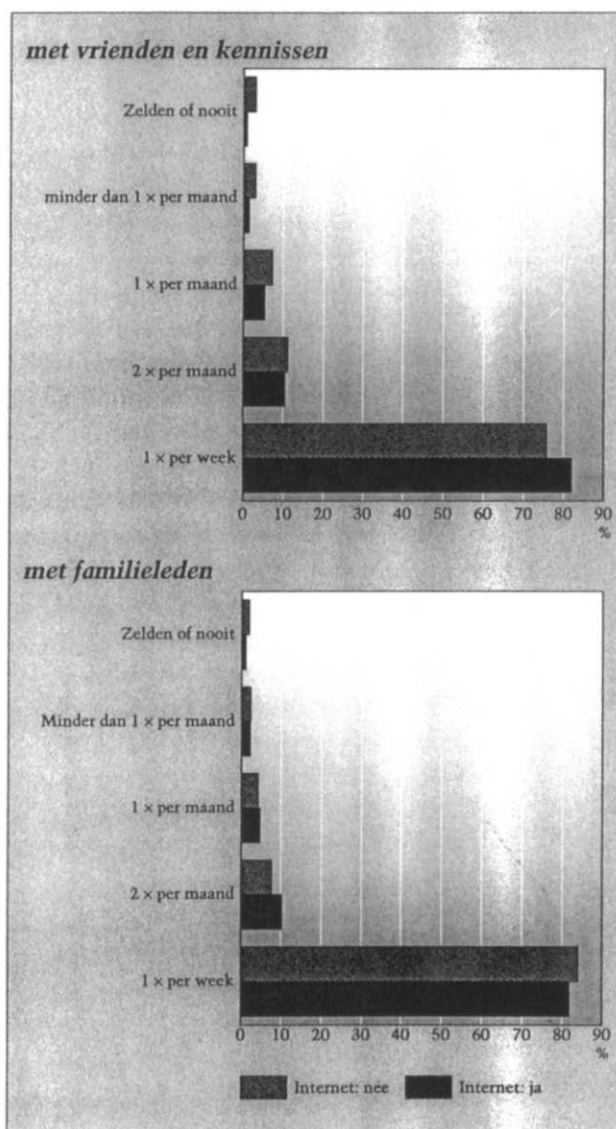
In het advies aan het kabinet merkt de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) op dat de verdergaande individualisering een bedreiging kan vormen voor de collectieve verbanden. De Raad van de informatie- en communicatietechnologie zou meer kunnen versterken. Anderzijds wijst de RMO ook mogelijkheden die het internet biedt voor het ontstaan van de 'virtuele' sociale netwerken. Informele contacten zullen wellicht sterk veranderen, alsnog echter is niet zichtbaar dat het gebruik van internet mensen eenzamer of minder gelukkig maakt.

Hans Schmeets

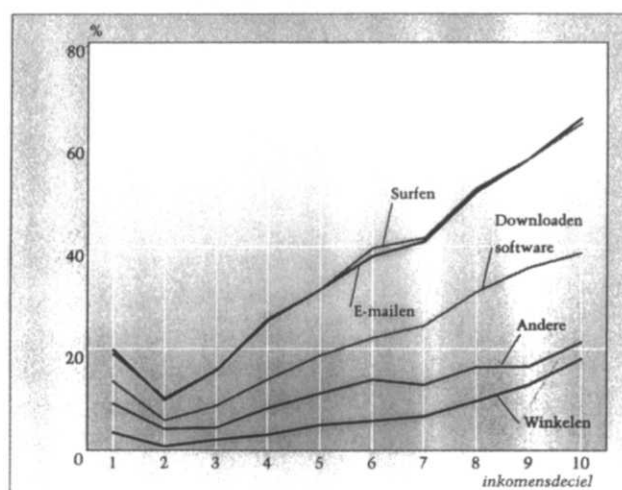
Permanent Onderzoek Leefsituatie

Resultaten van de in deze bijdrage gepresenteerde resultaten van het Permanent Onderzoek Leefsituatie dat in 1999 en 2000 is uitgevoerd. De gegevens over 2000 liggen en hebben betrekking op de periode januari-juni. Over het computerbezit, de internetaansluiting en van het Internet in het huishouden zijn gesteld aan personen in 1998, 42 duizend in 1999 en 19 duizend in de eerste helft van 2000.

Contacten naar gebruik internet, 1999

Internetactiviteiten naar inkomen huishouden, 2000

Leefsituatieonderzoek

De cijfers zijn gebaseerd op samengevoegde jaargegevens uit de module 'Gezondheid en Arbeid' van het *Permanent Onderzoek Leefsituatie* (POLS) over 1998–2000. Op jaarbasis worden ongeveer vierduizend personen van 15 tot 65 jaar die minimaal 12 uur per week betaald werk verrichten, bevraagd naar gezondheid en arbeidsomstandigheden. De cijfers hebben betrekking op 12,1 duizend werkenden, van wie 1,2 duizend zelfstandigen en 10,9 duizend werknemers. Omdat de cijfers op steekproefonderzoek zijn gebaseerd hebben ze een onnauwkeurigheidsmarge.

Een deel van de CBS-gegevens over arbeidsomstandigheden wordt verzameld op verzoek van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Ook in de *Enquête Beroepsbevolking* (EBB) wordt informatie over arbeidsomstandigheden ingewonnen. Vanwege verschillen in de onderzoeksontwerpen van POLS en EBB wijken de jaarlijkse schatters van vergelijkbare aspecten van arbeidsomstandigheden iets van elkaar af. De ontwikkelingen in de tijd op basis van beide onderzoeken stemmen evenwel in hoge mate overeen.

Ferdy Otten en Saskia Janssen